

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D4/1/S.C.-99/5 (Menfi Tespit/Muafiyet)

Karar Sayısı : 99-31/281-170

Karar Tarihi : 22.6.1999

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. M. Tamer MÜFTÜOĞLU.

Üyeler : Mehmet Zeki UZUN, Sadık KUTLU, Dr. Kemal EROL, İsmet CANTÜRK, Nejdet KARACEHENNEM, Mustafa PARLAK, A.Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY, Kubilay ATASAYAR, Murat GENCER.

B- RAPORTÖRLER: Süleyman CENGİZ, Serpil ÇINAROĞLU, Murat AYBER, M. Okan ALPAY

C- BAŞVURUDA BULUNAN: Toyotasa Toyota-Sabancı Otomotiv San. ve Tic. A.Ş.
Vekili: Av. Murat VANLIOĞLU
Gülsuyu Mevkii, Ankara Asfaltı, 81540 Kartal,
Maltepe-İSTANBUL

D- TARAFLAR:- Toyotasa Toyota-Sabancı Otomotiv San. ve Tic. A.Ş.
Gülsuyu Mevkii, Ankara Asfaltı, 81540 Kartal,
Maltepe İSTANBUL
- Yetkili Satıcıları

E- DOSYA KONUSU: Toyotasa Toyota-Sabancı Otomotiv San. ve Tic. A.Ş. (Toyotasa) ile yetkili satıcıları arasında akdedilen "Yetkili Satıcılık Sözleşmesi" için Menfi Tespit Belgesi verilmesi talebi.

F- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 4.5.1998 tarih, 1059 sayı ile intikal eden başvuru üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4, 5 ve 8. maddeleri uyarınca düzenlenen 24.5.1999 tarih, D4/1/S.C.-99/5 sayılı Muafiyet/Menfi Tespit Ön İnceleme Raporu, 24.5.1999 tarih, REK.0.08.00.00/46 sayılı Başkanlık önergesi ile 99-31 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır..

G- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: Başvuru konusu anlaşmanın 4054 sayılı Kanun'un "Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar" başlıklı 4. maddesi kapsamında hukuka aykırı bir anlaşma olarak kabul edilerek, Kanun'un 40. maddesinin birinci fıkrası hükmü doğrultusunda, anlaşmanın tarafları olan; Toyotasa ve bu teşebbüsle bildirim konusu dağıtım ve servis anlaşmasını akdeden teşebbüsler hakkında soruşturma açılmasının yerinde olacağı düşünülmektedir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

Bildirim çerçevesinde, Toyotasa'nın yetkili satıcıları ile akdettiği "Yetkili Satıcılık Sözleşmesi" ve ekinde gönderilen değişiklik metni birlikte, sözleşmenin son hali olarak değerlendirilmiştir. Bildirim konusu anlaşmanın, "Belirlenmiş bir bölgede sözleşme konusu motorlu araçların dağıtımı, servisi ve yedek parçalarının

sağlanması” şeklinde ifade edilen konusu; “Aşağıda tarifi yapılan Toyota Ürünlerinin pazarlanması hedefi doğrultusunda başlatılacak işbirliğinde Şirket ve Yetkili satıcı sıfatı ile karşılıklı hak ve yükümlülüklerin tayini ile Toyota Ürünleri yetkili satıcısı sıfatı ile görevlendirilecek Yetkili Satıcının görev alanının tespiti” olarak belirtilen amacı; “Satış bölgeleri” tanımlanarak yetkili satıcılar arasında coğrafi pazar paylaşımı öngörülmesi; satıcının anlaşma konusu mamülleri sadece sağlayıcıdan almasının şarta bağlanması; yetkili satıcının bir miktar mamül almakla mükellef olması gibi rekabeti kısıtlayıcı hükümleri dikkate alınarak, 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesine aykırılık oluşturduğu, bu sebeple aynı Kanun’un 8. maddesi kapsamında Menfi Tespit Belgesi verilemeyeceği sonucuna varılmıştır.

Bildirime konu olan anlaşma, motorlu taşıtların dağıtım veya servislerine ilişkin olması nedeniyle, 1998/3 sayılı Motorlu Taşıtlar Dağıtım ve Servis Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği çerçevesinde de değerlendirilmiştir.

Söz konusu anlaşma, 1998/3 sayılı Tebliğ’in 2. maddesinde düzenlenen ve Tebliğ kapsamının önemli unsurlarından olan bölgesel korumayı düzenlememiştir. Anlaşma, bu haliyle, yetkili satıcının bağımsızlığını sağlayıcı karşısında yeterince korumamaktadır. Öte yandan, her ne kadar satıcının bağımsızlığını koruyan bir satış bölgesi belirlenmemiş ise de satıcının faaliyet alanını sınırlandıran 2 km. çaplı bir alan tespit edilmiştir. Anlaşmanın 10. maddesinin, “ŞİRKET özel ödeme veya finansman koşulları uygulamak suretiyle Satış Bölgesinde satış yapmaya yetkilidir. ŞİRKET bu hakkını resen kullanabileceği gibi özel ya da tüzel kişilere de devredebilir.” şeklindeki (c) bendi, anılan Tebliğ’in “Grup Muafiyeti Kapsamı Dışında Kalan Koşul ve Yükümlülükler” başlıklı 7. maddesinin anlaşma bölgesini korumaya yönelik (d) bendinin, “Sağlayıcının, anlaşma ile satıcının anlaşma bölgesinde faaliyet gösteren başka satıcı teşebbüslerle, anlaşma konusu malların dağıtım ve servisi konusunda veya anlaşma bölgesini değiştirme konusunda anlaşma yapma hakkını saklı tutması”nı grup muafiyeti kapsamı dışında bırakan hükmünü ihlal eder niteliktedir. Dolayısıyla 1998/3 sayılı Tebliğ’in 7. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen, “Bu maddenin a,b,c ve d bentlerinde sıralanan rekabet sınırlamalarından bir veya birkaçı anlaşmada yer alıyorsa, anlaşmada yer alan rekabeti kısıtlayıcı nitelikteki tüm hükümler de muafiyetten yararlanamaz...” hükmü gereğince anılan anlaşmanın, grup muafiyetinden yararlanması mümkün değildir.

Bunun yanı sıra, anlaşma’nın 9. maddesinin, “YETKİLİ SATICI, ŞİRKET’çe öngörülen esaslar dahilinde kredili satışlar yapmayı kabul ve taahhüt etmektedir.” şeklindeki (b) bendinin, Tebliğ’in 7. maddesinin (e) bendinin “Üretici, sağlayıcı veya dağıtım sistemi içindeki diğer teşebbüslerin, anlaşma konusu malların yeniden satışında, satıcının fiyat belirleme ve indirim konusundaki serbestliğini doğrudan ya da dolaylı olarak kısıtlaması” hükmü kapsamında olduğu ve dolayısıyla anılan Tebliğ maddesinin ikinci fıkrasının; “...e, f, g, h, i, j ve k bentlerinde sıralanan rekabet sınırlamalarından bir veya birkaçı varsa, bu uygulamayı yapan üretici, sağlayıcı veya dağıtım sistemi içindeki diğer bir işletme lehine olan rekabet sınırlamaları muafiyetten yararlanamaz.” hükmü gereğince bu maddenin muafiyetten yararlanamayacağı sonucuna varılmıştır.

Bildirim konusu anlaşmanın grup muafiyetinden yararlanmasını engelleyen yukarıdaki maddelerin yanı sıra, bu anlaşmanın, 1998/3 sayılı Tebliğ’in sırasıyla,

4/b-5, 7/h, 4/b-3, 5/c ve (d), 4/b-9, 5/c ve (d) düzenlemelerini ve genel amacını aşacak şekilde yorumlanması ve uygulanması imkanı bulunan, "YETKİLİ SATICI ...garanti süresi ve kapsamı dışında da ŞİRKET tarafından kalitesi onaylanmayan yedek parçaları üçüncü şahıslardan temin etmemeyi, satışına aracılık etmemeyi ve Toyota Araçlarında ve bu araçlar için verilen müşteri hizmetlerinde kullanılmayı...taahhüt etmektedir." şeklindeki 2. maddesi, "YETKİLİ SATICI, Toyota ürünleri haricinde herhangi bir motorlu aracın ve yedek parçalarının üretimi, pazarlaması, bakım servisi ile iştigal eden işletme ve kuruluşların ana veya yetkili satıcısı olmamayı; başka marka yeni araç satamayacağını, kabul ve taahhüt eder..." şeklindeki 4. maddesinin (e) bendi, "ŞİRKET, YETKİLİ SATICI'nın satın almasını öngördüğü, yıllık araç miktarını ve modellerini, bölgesel düzeyde önceki yıllarda gerçekleşen ve ileride gerçekleşmesi tahmin edilen satış miktarlarını ve ŞİRKET hedeflerini de dikkate alarak her yılın ilk ayı içinde YETKİLİ SATICI'ya bildirecektir. YETKİLİ SATICI bildirilen bu miktarları satın almakla yükümlüdür... şeklindeki 5. maddesinin (c) bendi, "YETKİLİ SATICI Toyota ürünlerini tüketiciler dışındaki, pazarlama şirketi galeri, acente v.s. gibi yeniden satıcılara, mevcut bir aracın bakım ve onarımında kullanılmayacak özel servislere, parça dükkanlarına v.b. kuruluşlara satamaz." şeklindeki 9. maddesinin (g) bendi ve "...ŞİRKET bölgesel düzeydeki önceki ve ileride yapılması muhtemel satış miktarını da dikkate alarak, bulundurulmasını istediği stok miktarını ve çeşitlerini zaman zaman yetkili satıcıya bildirecektir. YETKİLİ SATICI, bildirilen miktar uyarınca stok bulunduracaktır. YETKİLİ SATICI'nın bu konuda makul bir süre içerisinde ŞİRKETE itiraz etme, kabul görmediğinde ise mahkemeye başvurma hakkı saklıdır. YETKİLİ SATICI, bu şekilde saptanan seviyedeki Toyota ürünlerinin stokunu muhafaza etmeyi kabul ve taahhüt etmiştir." şeklindeki 20. maddesinin (c) bendi hükümlerini içeriyor olması da söz konusu anlaşmanın grup muafiyetinden yararlandırılmasını engellemektedir.

Öte yandan, bildirim konusu anlaşmanın, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi kapsamında bireysel muafiyetten yararlanıp yararlanamayacağına ilişkin olarak, benzer anlaşmaları belli koşulların varlığı halinde blok olarak Kanun'un ilgili maddelerinin uygulamasından muaf tutan Grup Muafiyet Tebliği'nin varlığı dikkate alınmıştır. Bu Tebliğ'de muafiyet alabileceği kabul edilen rekabeti kısıtlayıcı düzenlemeleri aşan hükümler içeren anlaşmalara, bireysel muafiyet tanınması grup muafiyetinin anlamını ortadan kaldıracaktır. Esasen, ilgili Tebliğ'in düzenlemeleri, ilişkin oldukları alanlardaki en makul kısıtlamalara işaret etmektedirler ve aynı alanlardaki daha kapsamlı kısıtlamalar, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi birinci fıkrası (d) bendinde yer alan "Rekabetin (a) ve (b) bentlerindeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olandan fazla sınırlandırılmaması" şartına aykırıdır. Bu nedenle ilgili anlaşmalara bireysel muafiyet verilmesi de mümkün değildir.

Ancak, gerekli değişikliklerin yapılması halinde söz konusu anlaşma 1998/3 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlanabilecektir.

I- SONUÇ

Yukarıda yer verilen tespit ve değerlendirmelerin ışığında;

a) Toyotasa Toyota-Sabancı Otomotiv San. ve Tic. A.Ş. ile yetkili satıcıları arasında akdedilen "Yetkili Satıcılık Sözleşmesi"nin zamanında bildirilmiş olması da dikkate alınarak, söz konusu anlaşmaların 1998/3 sayılı Motorlu Taşıtlar Dağıtım ve Servis

Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'ne uyumlu hale getirilmesi halinde adı geçen Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlanmasına,

b) Öngörölen düzeltmelerin yapılması için ilgili taraflara kararın tebliğinden itibaren 60 gün süre verilmesine ve bu süre sonunda düzeltmelerin yapıldığına dair belgelerin Kurum'a sunulmasına,

c) Aksi takdirde 4054 sayılı Kanun'un 56. maddesi uyarınca sözleşmenin geçersiz sayılacağıının, öngörölen düzeltmeler yapılmadan uygulamaya devam edilmesi halinde haklarında soruşturma açılacağıının ve 4054 sayılı Kanun'un 16. ve 17. maddeleri uyarınca işlem yapılacağıının taraflara bildirilmesine,

OYBİRLİğİ ile karar verilmiştir.